

**ХІІІ Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

Лілія МИХАЙЛИШИН

доктор економічних наук, професор

Вікторія ТРОСЦІНСЬКА

студент

Андрій ЖИДЕЦЬКИЙ

студент

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Івано-Франківськ, Україна

ДО ПИТАНЬ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТРАНСПОРТНИХ ТА ЛОГІСНИХ ПОСЛУГ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Транспортно-логістичні послуги є важливими компонентами ринкової системи господарювання. Завдяки принципам логістики, транспортування та застосуванню на практиці методів організації транспортно-логістичних процесів забезпечується безперебійний рух матеріалів, ресурсів і готової продукції від виробника до споживача. Транспортно-логістичні послуги є сформованим комплексом логістичних операцій, що охоплюють велику кількість напрямів обслуговування вантажних перевезень у регіональному та міжнародному масштабах. Дане сервісне обслуговування відрізняється від інших логістичних сервісів масштабністю охоплюваних сфер і напрямів діяльності, значною кількістю операцій технологічного характеру, високими можливостями позитивного економічного ефекту для клієнта [1].

Центральним елементом у сфері транспортно-логістичного сервісу є процес транспортування, який визначається як логістична операція переміщення продукції з використанням транспортних засобів, що починається з завантаження і завершується розвантаженням у пункті призначення. Виконуючи перевезення вантажів та пасажирів відповідно до виробничих потреб, транспортні послуги забезпечують ефективне функціонування та розвиток різних галузей, регіонів і підприємств.

У 2022 році світовий ринок транспортно-логістичних послуг оцінювався в 1211,06 мільярда доларів США, а до 2029 року очікується, що він досягне 1804,49 мільярда доларів США, показуючи середній темп річного приросту 5,11% протягом прогнозованого періоду 2023-2029 років [2].

Протягом останнього десятиліття даний сектор показував динамічні та стрімкі темпи приросту аж до моменту, поки у 2020 році він не знизився на 8.3% порівняно із 2019 роком. Різкий спад спостерігався через безпрецедентний і вражаючий вплив пандемії COVID-19, що призвів до зниження попиту на транспортні та логістичні послуги у всіх регіонах світу.

На глобальному рівні, частка ринку транспортно-логістичних послуг у загальному експорті та імпорті всіх видів послуг становить приблизно 24%. Постачальники транспортно-логістичних послуг на світовому ринку поступаються вартісними показниками лише найбільшим експортерам товарів.

**XIII Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

Основні країни-експортери та імпортери транспортно-логістичних послуг у 2023 році представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Рейтинговий список країн за обсягами імпорту та експорту транспортно-логістичних послуг

Рейтингове місце	Країна	Обсяг експорту транспортно-логістичних послуг	Країна	Обсяг імпорту транспортно-логістичних послуг
1	США	929	США	1000
2	Сполучене Королівство	494	Німеччина	452
3	Китай	424	Китай	390
4	Німеччина	389	Японія	320
5	Франція	283	Сполучене Королівство	310
6	Японія	243	Франція	270
7	Нідерланди	214	Нідерланди	250
8	Сінгапур	188	Італія	230
9	Південна Корея	182	Південна Корея	210
10	Бельгія	172	Канада	190

Складено на основі джерела [3]

В сучасному науковому контексті, сфера послуг ринку транспорту та логістики зазнає значних трансформацій, які мають стратегічне значення для глобального ринку. Це створює як потенціал для інновацій та зростання, так і ризики, пов'язані з адаптацією до нових умов господарювання. Серед основних передумов, що лежать в основі цих трансформаційних тенденцій на світовому ринку транспортно-логістичних послуг можна виділити наступні:

1. Підвищення транспортних витрат, що спонукає організації до оптимізації транспортно-логістичних процесів та підсилює потребу в більш складних засобах її реалізації.

2. Прагнення до максимального збільшення виробничої ефективності, яке призводить до розгляду логістики як нового напрямку для оптимізації витрат та покращення ефективності, що, у свою чергу, веде до інвестицій у вдосконалення ланцюжка постачань.

3. Філософія управління запасами змінюється через адаптацію методів своєчасної інвентаризації та економічного управління, зменшуючи витрати на запаси та стимулюючи до інновацій у видимості та управлінні запасами в реальному часі [4].

4. Інтеграція інформаційних технологій в операції на ринку послуг транспорту та логістики, а також посилення комп'ютеризації перетворюють сектор, дозволяючи ефективно обробляти великі обсяги даних і підтримувати складне прийняття рішень, підвищувати координацію ланцюга постачань і якість обслуговування, що радикально змінює управління

ХІІІ Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль

транспортно-логістичними процесами та сприяє модернізації дистрибутивних систем, що надають послуги у сфері транспорту та логістики [5].

5. Підвищення екологічної обізнаності значно впливає на сектор транспорту та логістики, спонукаючи до впровадження екологічно чистих практик для підвищення екологічної стійкості. Прогнозується, що глобальний ринок “зеленої” логістики зросте на 8,3% з 2023 по 2032 рік, що свідчить про дедалі більшу реалізацію стратегій сталої політики в секторі. Це зростання підтримується посиленням екологічних норм і загальним переходом до мінімізації екологічного впливу транспортно-логістичних операцій [6].

6. Еволюція нових моделей роздрібно́ї торгівлі, зокрема електронної комерції, істотно впливає на логістику, що вимагає складного управління запасами, оптимізації систем доставки та комплексної обробки повернень товарів. Сектор електронної комерції демонструє стрімке зростання, де глобальні продажі в 2023 році прогнозуються на рівні 5,8 трильйонів доларів США, а очікувані продажі до 2024 року мають сягнути 8,1 трильйона доларів США. Це зростання підкреслює тенденцію збільшення попиту на онлайн-покупки серед споживачів, які цінують зручність та різноманіття товарів, доступних через цифрові платформи [7].

7. Розвиток та зміна логістичної інфраструктури значно покращує якість та обсяг транспортних і логістичних послуг, що сприяє підтримці глобальної торгівлі та інтеграції ланцюгів поставок.

Неперервне вдосконалення та оптимізація транспортно-логістичних систем є імперативом для стимулювання економічного розвитку, розширення торгівлі та забезпечення сталого розвитку. Однак, існує низка передумов, які спонукають транспортно-логістичні компанії до перегляду та оптимізації звичних бізнес-моделей. До цих передумов належать підвищення транспортних витрат, прагнення до максимального збільшення виробничої ефективності, інтеграція інформаційних технологій, підвищення екологічної обізнаності та еволюція нових моделей роздрібно́ї торгівлі тощо. Усі ці фактори значно впливають на розвиток галузі, спричиняючи динамічні зміни окремих транспортно-логістичних компонентів та трансформацію даного ринку послуг в цілому.

У сучасному динамічному світі глобальний ринок транспортно-логістичних послуг переживає безпрецедентні трансформації, які вимагають ретельного аналізу та оцінки їх впливу на сферу транспорту та логістики.

Одним з найбільш значущих факторів трансформації ринку транспортно-логістичних послуг в сучасних умовах виступає геополітична нестабільність. Геополітична напруга значною мірою впливає на ринок послуг логістики та транспорту, виступаючи каталізатором змін та адаптації до критичних умов.

Російсько-українська війна, яка перейшла в повномасштабну фазу у 2022 році, має радикальний вплив на глобальну економіку, вносячи нові складнощі для світових ринків, зокрема у секторі транспортно-логістичних послуг. Такі наслідки війни як закриття повітряного простору та морських портів, санкції проти росії, а також пошкодження інфраструктури в Україні спричинили переорієнтацію транспортних потоків. У контексті

**ХІІІ Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

загострення економічної кризи, спричиненої російсько-українським конфліктом, стійкість і конкурентоздатність транспортно-логістичних підприємств у всіх країнах набувають вирішального значення для їх виживання.

Російське вторгнення в Україну суттєво переформатувало динаміку на міжнародному ринку транспортно-логістичних послуг. До 24 лютого 2022 року основними детермінантами, що формували ринок, були розвиток транспортної інфраструктури, оптимізація ланцюгів поставок, розширення асортименту вантажів та географії перевезень під впливом глобалізації світової економіки, а також відновлення економіки після глобальної пандемії COVID-19. Військовий конфлікт між Росією та Україною спричинив появу нових тенденцій, які стали актуальними як для міжнародного, так і для українського ринку транспортно-логістичних послуг [8].

Додатково, незаконна блокада Чорноморського та Азовського басейнів призвела до тимчасового закриття 4 портів континентальної України: Маріуполь, Бердянськ, Херсон та Скадовськ. Інші морські порти України також заблоковані через замінування ворогом морських шляхів. Все це створює перешкоди для реалізації експортно-імпортного потенціалу України і актуалізує питання пошуку тимчасових альтернативних маршрутів для транспортування ресурсів з України до Європи.

Ще одним фактором геополітичної нестабільності у сучасних умовах є напруженість між США та Китаєм, яку часто називають американо-китайською торговельною війною. Це геополітичне тертя, що формально розпочалось у 2018 році, характеризується торговельними тарифами, технологічними обмеженнями та зміною альянсів, і спонукало до переоцінки та трансформації глобальної логістики та транспортних послуг у всьому світі.

Ринок транспортно-логістичних послуг зазнає впливу від розширення глобальних торгових мереж, покращення транспортної інфраструктури та зростання сектору e-commerce. Більше того, інтеграція економік ускладнює управління ланцюгами постачань та змушує компанії сектору адаптуватися до змінного регуляторного середовища. Оптимізація ефективності та скорочення термінів доставки вимагають від компаній трансформації бізнес-моделей для відповідності вимогам динамічного ринку.

Останнім, проте одним із найважливіших чинників трансформації ринку є діджиталізація. Використання технологій, таких як Інтернет речей, штучний інтелект, роботизація, аналіз великих даних та хмарні обчислення, допомагає підвищити ефективність, знизити витрати, оптимізувати та забезпечити прозорість ланцюгів постачань, а також покращити прогнозування попиту. Імплементация цих технологій має численні переваги та має потенціал у нівелюванні виклики, що постають перед провайдером транспортно-логістичних послуг в умовах глобалізації та кризового становища на геополітичній арені.

Список використаних джерел:

1. Крикавський Є. Логістичне управління : підручник. Львів : Нац. університет «Львівська політехніка». 2005. 684 с.
2. Fortune Business Insights. Transportation and Logistics Services Market Size, Share &

**ХІІІ Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

COVID-19 Impact Analysis, 2022-2029. Research report. 2021. (дата звернення: 01.01.2025).

3. World Trade Organization. Statistics on trade in commercial services. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [ihttps://www.wto.org/services-trade-data](https://www.wto.org/services-trade-data) (дата звернення: 01.01.2025).

4. Hilgenfeldt N. 20 Inventory Management Statistics You Should Know in 2023. 2023. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.myos.com/en-blog/inventory-management-statistics> (дата звернення: 01.01.2025).

5. Gosling S, Jason D. Digital logistics: Technology race gathers momentum. McKinsey & Company. Article. 2023. 22 с.

6. Globe Newswire. Green Logistics Market By End Use, By Business Type, By Mode of Operation: Global Opportunity Analysis and Industry Forecast. 2023-2032. Dublin. 2023. 61-64 с.

7. Hasan J. Navigating E-commerce Logistics: Trends, Challenges, and Projections. Ti-Insights research paper. 2024. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ti-insight.com/briefs/navigating-e-commerce-logistics-trends-challenges-and-projections> (дата звернення: 01.01.2025).

8. Лозова Г. Регіональна трансформація ринку транспортно-логістичних послуг України в період воєнної агресії. Київ : Матеріали XX Міжнародної науково-практичної конференції 20-21 жовтня 2022 року. Київський національний університет. 2022. 3-6 с.

Олена ПЕТРИК

доктор економічних наук, професор

Олег ДЯК

аспірант

Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана

м. Київ, Україна

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЕРАЦІЙ ІЗ КРИПТОВАЛЮТАМИ В УКРАЇНІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЇХ КОНТРОЛЮ

Україна є важливим гравцем на світовому ринку криптовалют, з високим рівнем впровадження криптовалют та інновацій у технології блокчейн. Згідно звіту аналітичної компанії Chainalysis наша держава знаходиться на шостому місці в глобальному рейтингу зі 150 країн за впровадженням криптовалют, використання їх населенням [1]. Зокрема, громадяни використовують криптовалюту для забезпечення власних заощаджень в умовах високої інфляції, для придбання нерухомості, валюти та інших активів. Однак, нормативне регулювання діяльності криптовалютних бірж в країні залишається недостатньо розвиненим. Незважаючи на значні зусилля, зроблені для формування належної правової бази, зокрема прийняття Закону України «Про віртуальні активи» №2074-IX (далі Закон №2074-IX) [2], який у лютому 2022 року був підтриманий Верховною радою України та згодом підписаний Президентом України, питання обігу криптовалют залишаються не врегульованими. Це